

УДК 347.168:351.74:364.04(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.3.13>

Світлана ЧЕРНЕТА

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, Волинський національний університет імені Лесі Українки, пр. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0002-9939-7591

Наталія КАРПІНСЬКА

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права і процесу, Волинський національний університет імені Лесі Українки, пр. Волі, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0001-9658-3623

Бібліографічний опис статті: Чернета, С., Карпінська, Н. (2021). Правове регулювання соціальної послуги посередництва (медіації) в Україні. *Ввічливість. Humanitas*, 3, 90–97, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.3.13>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОСЛУГИ ПОСЕРЕДНИЦТВА (МЕДІАЦІЇ) В УКРАЇНІ

Статтю присвячено висвітленню правової регламентації медіації як соціальної послуги за законодавством України та дослідженню особливостей її реалізації у практичній площині.

Установлено, що Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації) є єдиним нормативно-правовим актом, який регулює питання надання соціальної послуги медіації. Обґрунтовано необхідність внесення змін до цього нормативно-правового акту з огляду на некоректність використання термінів «посередництво» та «медіація», наявність термінологічної плутанини, пов'язаної з назвами договорів, які укладаються під час надання послуги медіації, та ін.

Наведено переваги процесу медіації відносно судового процесу: універсальність, конфіденційність, швидкість вирішення спору (економія часу), економія коштів, мінімум формальних чинників та впливу держави, добровільність і неупередженість процедури, висока ймовірність досягнення взаємовигідного рішення, можливість запобігти виникненню подібних конфліктів у майбутньому, гарантія виконання рішення.

Досліджено особливості практики надання соціальної послуги посередництва (медіації) та виокремлено основні чинники, які зумовлюють складнощі: довільне волевиявлення щодо вирішення конфлікту шляхом медіації, оплатність послуг медіації, посередництво, відсутність знань та інформації про процедуру медіації.

Розкрито зміст основних фаз етапу медіації як соціальної послуги: підготовка до медіації (пременіація, попередня фаза), фаза дослідження (зустрічі сторін), пошук варіантів вирішення конфліктної ситуації, оцінка варіантів вирішення спору (фаза торгів), прийняття рішення та оформлення домовленостей (завершальна фаза).

Висвітлено питання медіабельності спору та охарактеризовано підстави відмови у наданні соціальної послуги медіації.

Окреслено напрями вирішення проблеми відсутності поінформованості соціальних працівників про послуги медіації та відсутності сформованих компетентностей з урегулювання конфлікту шляхом медіації.

Ключові слова: медіація, соціальна послуга, конфлікт, соціальний працівник, соціальні служби.

Svitlana CHERNETA

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Social Pedagogy and Pedagogy of Higher School, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Avenue, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0002-9939-7591

Nataliia KARPINSKA

Associate Professor, Senior Lecturer at the Department of Criminal Law and Procedure, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Avenue, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0001-9658-3623

To cite this article: Karpinska, N., Cherneta, S. (2021). Pravovove rehuliuвання sotsialnoi posluhy poserednytstva (mediatsii) v Ukraini [Legal regulation of social intermediary service (mediation) in Ukraine]. *Vvichlyvist. Humanitas*, 3, 90–97, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2021.3.13>

LEGAL REGULATION OF SOCIAL INTERMEDIARY SERVICE (MEDIATION) IN UKRAINE

The article is devoted to the coverage of the legal regulation of mediation as a social service under the legislation of Ukraine and the study of the peculiarities of its implementation in practice.

It is established that the State Standard of Social Mediation Service is the only normative legal act that regulates the issue of providing social mediation service. The need to amend this legal act is justified given the incorrect use of the terms «intermediary» and «mediation», the presence of terminological confusion associated with the names of contracts concluded during the giving of mediation services and others.

The advantages of the mediation process over the litigation are given: universality, confidentiality, speed of dispute resolution (saving time) savings, minimum formal factors and state influence, voluntariness and impartiality of the procedure, high probability of reaching a mutually beneficial solution, possibility to prevent similar conflicts in the future decision.

The peculiarities of the practice of providing social mediation services are studied and the main factors that cause difficulties are identified: arbitrary expression of will to resolve the conflict through mediation, payment for mediation services, intermediary, lack of knowledge and information about the mediation procedure.

The content of the main phases of the mediation stage as a social service is revealed: preparation for mediation (premediation, preliminary phase), research phase (meetings of the parties), search for options for resolving the conflict situation, evaluation of dispute resolution options (bidding phase), decision making and arrangements (closing phase).

The issue of mediability of the dispute is covered and the grounds for refusal to provide social mediation services are described.

The directions of solving the problem of lack of awareness of social workers about mediation services and lack of established competencies for conflict resolution through mediation are outlined.

Key words: mediation, social service, conflict, social worker, social services.

Актуальність проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства медіація є одним з ефективних та найбільш популярних способів урегулювання спорів (конфліктів) у країнах Європи, Австралії, США та набуває широкої популярності на території країн пострадянського простору – Білорусі, Росії, Казахстану й України.

Інститут медіації для українського законодавства є новим, законодавство перебуває на етапі формування. Попри відсутність спеціального законодавства Україна має досвід застосування процедури медіації, який підтверджує високу ефективність цього інституту в процесі вирішення конфліктів. Прикладом активного розвитку медіації в Україні є постійно зростаюча кількість медіаторів (посередників), відкриття кабінетів медіації, створення громадських організацій-об'єднань медіаторів, провайдерами серед яких є громадська організація «Національна асоціація медіаторів України», «Український центр медіації» (Київ), «Українська академія медіації» (Одеса), зрештою, наміри України стати учасником міжнародних договорів, пов'язаних із медіацією (Духневич, Карпінська, 2021: 84–91).

Ефективність медіаційної процедури визнана Європейським Співтовариством, яке рекомендує її впровадження як основного методу альтернативного вирішення спорів на досудовому етапі та під час судового розгляду, що знаходить своє відображення в підписаній Україною

Угоді про асоціацію України з Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами (Угода про асоціацію, 2014). Відповідно до ст. 1 вказаної Угоди, Україна та ЄС мають посилювати співпрацю у сфері правосуддя, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод. Країни Європейського Союзу дали згоду на те, що забезпечення верховенства права та кращого доступу до правосуддя повинно включати доступ як до судових, так і до позасудових методів урегулювання спорів. Європейська Рада на засіданні в Тампері 15 жовтня 1999 р. закликала держави-члени до запровадження альтернативних позасудових процедур, серед яких медіація є основним методом урегулювання спорів (Ситюк).

Незважаючи на взяті Україною у зв'язку з підписанням вищезазначеної Угоди про асоціацію з ЄС (Угода про асоціацію, 2014) зобов'язання з гармонізації та наближення національного законодавства у сфері альтернативного врегулювання спорів, існування чималого практичного досвіду застосування медіації, функціонування системи навчання та підготовки медіаторів, сьогодні відсутнє правове регулювання інституту медіації. Винятком є сфера соціальних послуг, де медіація врегульована Державним стандартом соціальної послуги посередництва (медіації) (далі –

Державним стандартом), затвердженим Наказом Міністерства соціальної політики України від 17.08.2016 № 892 (зі змінами від 07.08.2017) (Державний стандарт, 2016).

Внесення суттєвих змін до Закону України «Про соціальні послуги» (Закон України, 2019) призвело до великої кількості правових колізій, суперечностей, які ускладнюють та навіть унеможливають надання цієї послуги, а сам Державний стандарт потребує оновлення, що, своєю чергою, актуалізує теоретичні та практичні розвідки із заявленої проблеми.

Мета статті полягає у комплексному аналізі стану правового регулювання та правозастосовної практики медіації як соціальної послуги в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У правовій літературі існує чимало наукових праць, присвячених питанням медіації. Зокрема, Н. Мазаракі велику увагу присвятила ключовим напрямкам формування правового інституту медіації в Україні (Мазаракі, 2018), Н. Крестовська досліджує роль медіатора та учасників у процесі медіації (Крестовська, Романде, Барабаш, 2017). К. Наровська актуалізує проблематику медіації як соціального інституту (Практичне застосування, 2018), Н. Карпінська та А. Духневич (Духневич, Карпінська, 2021: 84–91) піднімають питання медіації у контексті відновного правосуддя, наукові пошуки Л. Романадзе (Романадзе, 2017: 715–716) присвячено питанням медіації у контексті змін до процесуального законодавства України тощо. Поряд із цими напрямами наукових розвідок у сфері медіації своєчасними та необхідним є питання нормативно-правового регулювання та правозастосування медіації, виявлення особливостей процедури медіації як соціальної послуги посередництва зокрема.

Виклад основного матеріалу дослідження. Широка практика застосування медіації у зарубіжних державах довела, що процедура порівняно із судовим процесом має певні переваги: універсальність, конфіденційність, швидкість вирішення спору (економія часу), відносна дешевизна (економія коштів), мінімум формальних чинників та впливу держави, добровільність і неупередженість процедури, висока ймовірність досягнення взаємовигідного рішення, можливість запобігти виникненню подібних конфліктів у майбутньому, гарантія

виконання рішення (у разі успішної медіації) (Мазаракі, 2018: 44–45).

В умовах відсутності профільного закону Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації) (Державний стандарт, 2016) поряд із Законом України «Про соціальні послуги» (Закон України, 2019) є єдиними нормативно-правовими актами, що регулюють питання надання послуги медіації.

Нова редакція Закону України «Про соціальні послуги» визначає основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їхніх негативних наслідків, особам, у тому числі сім'ям, що перебувають у складних життєвих обставинах. Одним із видів соціальних послуг відповідно до вказаного закону є послуга посередництва (медіації), яка віднесена за типом до простих соціальних послуг, що не передбачають надання постійної або систематичної комплексної допомоги (п. 1 ч. 2 ст. 16) та до базових соціальних послуг (п. 10 ч. 6 ст. 16) (Закон України, 2019).

Базовими є соціальні послуги, надання яких отримувачам соціальних послуг забезпечується відповідними державними адміністраціями, виконавчими органами рад відповідних територіальних громад. Із метою організації надання соціальної послуги медіації, моніторингу та контролю її якості застосовується Державний стандарт, який визначає зміст, обсяги, умови та порядок надання соціальної послуги посередництва (медіації), порядок моніторингу й контролю якості її надання, визначення тарифу платної соціальної послуги, а також показники її якості для суб'єктів різних форм власності та господарювання, які надають таку послугу (Державний стандарт, 2016).

Аналіз зазначених вище нормативних документів дає розуміння поняття соціальної послуги медіації як добровільної позасудової конфіденційної структурованої процедури, під час якої сторони, хоча б одна з яких належить до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах, за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються попередити або врегулювати конфлікт, що здійснюється відповідно до Державного стандарту та складається з двох етапів – підготовчих заходів та медіаційних переговорів.

Основні заходи, що становлять зміст соціальної послуги посередництва (медіації), форми роботи та орієнтовний час для їх виконання передбачають допомогу в урегулюванні конфліктів, ведення переговорів, опрацювання шляхів та умов розв'язання конфлікту.

Соціальна послуга може надаватися в обсязі від однієї до дванадцяти зустрічей тривалістю до трьох годин кожна. Кількість і тривалість зустрічей може бути збільшена за потреби отримувачів послуг. Суб'єкт, котрий надає соціальну послугу, формує особову справу, яка містить копії листів-запрошень на посередництво з відміткою про їх направлення, згоду про застосування посередництва (медіації), договір про надання соціальної послуги, індивідуальний план надання соціальної послуги, засвідчену підписами сторін заяву у довільній формі про досягнення згоди у вирішенні конфлікту/спору, письмову відмову учасників процесу від подальшого проведення посередництва (медіації) у довільній формі, бажано із зазначенням причин відмови для подальшого узагальнення (Каршиєва, 2017: 220–228).

Дослідження особливостей практики надання соціальної послуги посередництва (медіації) дало змогу виокремити основні чинники, які зумовлюють складнощі для надання цієї послуги.

Довільне волевиявлення щодо вирішення конфлікту шляхом медіації. Першим етапом надання соціальної послуги медіації є етап оцінки потреб, яку роблять соціальні служби. На цьому етапі основними складнощами є втрата часу, необхідність заповнення великої кількості документації, виїзд працівника до заявника, який подав запит на послугу, додому, та в кінцевому підсумку документальне підтвердження або не підтвердження факту наявності конфлікту, який сторона не може самотійно вирішити. Таким чином, для отримання соціальної послуги медіації добровільне волевиявлення чи заява особи не є достатніми.

Оплатність послуги медіації. Другим етапом є вирішення питань оплатності соціальної послуги медіації. Унаслідок реформи соціальної системи з'явилися можливості надавати соціальну послугу різним категоріям осіб, проте вона не завжди є абсолютно безкоштовною. Викликом безкоштовного надання соціальної послуги, з одного боку, є її знецінення, оскільки

людина нічого не вклала, тому, з огляду на це, не вірить у результат та знецінює саму послугу, з іншого – платність соціальної послуги медіації надає відповідальності та відчуття інвестиції у свою працю тими фахівцями-медіаторами які її надають. Для того щоб визначити ціну послуги медіації, необхідно здійснити оцінку майнового стану, видати окремих документ (довідку), а це знову подовження у часі процедури, що робить її ще тривалішою та складнішою (Наровська).

Посередництво. Третім етапом соціальної послуги медіації є етап посередництва, який став наріжним каменем дискусій фахівців у сфері медіації. Порівняльний аналіз основних принципів медіації та принципів посередництва дає підстави стверджувати про їх відмінність. Принципами медіації є: добровільність (кожна зі сторін добровільно вибирає рішення щодо участі у переговорах і усвідомлює, що рішення може бути досягнуте тільки шляхом співробітництва; можливість добровільного припинення процесу на будь-якому етапі); конфіденційність (усе, що відбувається на медіації, не розголошується ні медіатором, ні сторонами за винятком ситуацій, коли сторони планують завдати шкоди собі чи комусь); щирість намірів (щодо вирішення конфлікту); неупередженість медіатора (нейтральність, безоціночність: під час процесу медіатор не займає позицію однієї зі сторін, не оцінює їх, а рівною мірою допомагає обом. Медіатор є нейтральним відносно конфлікту (не «втягується» у суперечку і водночас щиро прагне допомогти сторонам знайти найкраще для обох рішення)); розподіл відповідальності (сторони несуть відповідальність за прийняття рішення та його виконання, медіатор – за дотримання правил та принципів процедури); правомочність сторін; неформальність та гнучкість процедури медіації (Наровська). Отже, медіатор не може радити, рекомендувати, мотивувати, підштовхувати до якогось певного рішення сторони процесу, натомість посередник використовує інший інструментарій, ніж медіатор, має інші можливості. Убачається, що посередником відповідно до Державного стандарту, може виступати соціальний працівник.

Посередництво є обов'язковим етапом, який вимагає документального опису, проведення великої роботи й який у разі неспішності закінчується необхідністю переходу до наступного

етапу, безпосередньо до медіації. Основний виклик даного етапу полягає у питанні ефективності його виконання, питанні оцінки та якості проведеної роботи на цьому етапі тощо.

Медіабельність конфлікту. Наступний етап – індивідуальні інформаційно-оціночні зустрічі з кожним учасником конфлікту (спору). На цьому етапі відбувається визначення медіабельності конфлікту (спору).

Медіабельність – сукупність чинників, що свідчать про спроможність конфлікту (спору) бути вирішеним шляхом медіації та спроможність самих сторін конфлікту брати участь у медіації, про допустимість, можливість та доцільність застосування медіації для вирішення конкретного конфлікту між сторонами у даний час.

Надання соціальної послуги медіації може відбуватися щодо конфліктів у будь-якій сфері суспільних відносин, окрім прямо заборонених: конфлікту (спору) між потерпілою особою та особою, яка підозрюється у вчиненні злочину чи кримінального проступку; торгівлі людьми; жорстокого поводження з дітьми; насильства в сім'ї, якщо хоча б одна сторона конфлікту направлена та/або проходить програму для кривдника и постраждалої особи. Підставами відмови у наданні соціальної послуги медіації є такі: заявник не належить до категорії осіб, яким передбачена соціальна послуга; відсутність потреби у соціальній послугі за результатами оцінювання потреб осіб/сімей, які належать до категорії, передбаченої Державним стандартом; наявність інформації про те, що заявник чи інша сторона є недієздатною особою; заявник не належить до категорії осіб отримувачів соціальної послуги; виявлення факту недостовірності поданих заявником інформації, документів, що унеможлиблює надання в подальшому соціальної послуги.

Якщо звернутися до провідного зарубіжного досвіду у сфері надання послуг медіації, то визначення медіабельності спору відбувається на так званих інформаційно-оціночних зустрічах (Англія, Уельс) або попередніх консультаціях (Італія, Португалія, Іспанія), які є обов'язковими для обох сторін, у результаті таких зустрічей заповнюється відповідний стандартний бланк, який є підтвердженням як самої зустрічі, так і медіабельності/не медіабельності спору (Олів'єра, 2021).

Медіація. Наступний етап – медіаційні переговори (спільні чи почергові індивідуальні зустрічі), тобто безпосередньо сама процедура медіації. Медіація є структурованим процесом і складається з певних фаз:

– підготовка до медіації (премедіація, попередня фаза) – робота з налагодження контактів зі сторонами, організація простору для проведення медіації. Формат сімейної медіації передбачає також проведення попередніх сепаратних зустрічей зі сторонами спору (по черзі з кожною стороною спору окремо), протягом яких медіатор роз'яснює сторонам сутність медіації та проводить попередній аналіз конфлікту;

– фаза дослідження (зустрічі сторін). Власне медіація складається із серії зустрічей сторін за участі та підтримки медіатора. Перша зустріч розпочинається зі вступного слова медіатора. Медіатор знайомить учасників із процедурою медіації, її принципами та правилами, встановлює разом зі сторонами зручний для них порядок проведення медіації, відповідає на запитання сторін. Далі медіатор пропонує сторонам розповісти про ситуацію, яка склалася. Цей етап є базовим у побудові діалогу між сторонами. Завданням етапу є надати сторонам можливість щиро і повно висловитися стосовно конфліктної ситуації та їх ставлення до неї. Медіатор допомагає сторонам почути та зрозуміти одна одну й тим самим спрямовує сторони на формулювання важливих для них питань. Так відбувається збирання тем для обговорення сторонами медіації. У подальшому медіатор працює разом зі сторонами на виявлення їхніх справжніх інтересів і потреб – того, що насправді є для них важливим. Медіатор за допомогою уточнюючих запитань та перефразувань допомагає сторонам розпізнати власні інтереси і потреби, які можуть ховатися за їхніми позиціями. Він формулює інтереси та потреби сторін у позитивному дусі як відкриті та прийнятні для обговорення з обох сторін. Виявлення спільних інтересів та потреб є найефективнішим кроком на шляху до порозуміння сторін та вироблення ними рішення, яке задовольнятиме їх найоптимальніше. Робота медіатора зі сторонами відбувається у формі індивідуальних чи спільних зустрічей (Медіація у професійній діяльності, 2019: 228–229);

– пошук варіантів вирішення конфліктної ситуації (фаза дослідження) для найбільш ефек-

тивного способу вирішення спірних питань. Медіатор використовує навички управління процесом для того, щоб сторони висловили всі можливі варіанти вирішення спору;

– оцінка варіантів вирішення спору (фаза торгів). Під час оцінки варіантів вирішення спору медіатор постановкою питань допомагає сторонам вибрати серед численних варіантів найоптимальніше рішення та перевірити його реалістичність, у тому числі з юридичного погляду. На цьому етапі для перевірки реалістичності угоди може бути доцільним залучення експертів (юристів, психологів, архітекторів, інженерів тощо). Особливо це корисно, коли в результаті угоди підготовлені документи підлягають державній реєстрації або сторони мають звернутися до суду (наприклад, у разі розірвання шлюбу подружжя, яке має неповнолітніх дітей) (Медіація у професійній діяльності, 2019: 228–229);

– прийняття рішення та оформлення домовленостей (завершальна фаза). Угода за результатами медіації повинна містити чіткий план виходу з конфліктної ситуації з указаними часовими рамками та розподілом прав, обов'язків та відповідальності між сторонами медіації. У підсумку медіації може бути укладено й інший правовий договір, у якому визначаються права та обов'язки учасників, щодо окремих питань з яких досягнуто домовленість (наприклад, нотаріально посвідчений договір дарування майна). У разі наявного судового провадження за підсумками медіації може бути складено проект мирової угоди, де викладено всі досягнуті сторонами домовленості, що стосуються предмету позову (Медіація у професійній діяльності, 2019: 228–229).

Порівняльний аналіз провозастосовної практики та Державного стандарту дав змогу виявити ще один вагомий чинник, який зумовлює складнощі у наданні соціальної послуги медіації – некоректність використання термінів «посередництво» та «медіація». Посередництво та медіація є близькими за значенням термінами для позначення двох різних етапів однієї послуги. Послугу медіації може бути надано виключно другим етапом після надання послуги посередництва, тобто особа, яка зацікавлена саме в отриманні послуги медіації, не має доступу до неї, поки не пройде перший етап із надання послуги посередництва. Також

існує термінологічна плутанина, пов'язана з назвами договорів, що укладаються під час надання послуги медіації. Таким чином, убачається, що стандарт є досить складним із погляду документообігу та майже не виконуваним із погляду вимог до організації надання послуги (Берт Маан Ремко ван Рі, 2020).

У колі невирішених питань пов'язаних із наданням медіації як соціальної послуги у правовій та практичній площинах знаходиться проблема відсутності знань та інформації про процедуру медіації. Відсутність знань та інформації про процедуру медіації, як і критична відсутність кваліфікованих медіаторів серед працівників органів опіки та піклування, працівників системи надання соціальних послуг, унеможливує інформування сторін конфлікту про таку процедуру. Своєю чергою, органи опіки та піклування, працівники системи надання соціальних послуг не мають повноважень щодо надання рекомендації сторонам спору звернутися до медіації або направити на медіацію. Убачається, що опанування працівниками соціальних служб компетентностей та інструментів медіації дасть їм змогу більш ефективно застосовувати отримані знання та навички у своїй професійній діяльності та під час пропонування сторонам соціальної послуги медіації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Інститут медіації для українського законодавства є новим, а саме законодавство перебуває на етапі формування. Сьогодні в Україні відсутній нормативно-правовий документ, який регламентує медіацію, водночас держава має досвід застосування процедури медіації, який підтверджує високу ефективність цього інституту у процесі вирішення конфліктів.

Державний стандарт є єдиним нормативно-правовим актом, що регулює питання надання соціальної послуги посередництва (медіації), однак у світлі внесення останніх змін до ЗУ «Про соціальні послуги» та необхідності гармонізації національного законодавства з вимогами ЄС потребує істотного доопрацювання з огляду на некоректне використання термінів «посередництво» та «медіація», термінологічну плутанину, пов'язану з назвами договорів, що укладаються під час надання послуги медіації, спрощення процедури оцінки запиту на медіацію, вирішення питання оплатності послуги медіації тощо.

Виявлена проблема відсутності знань та інформації про процедуру медіації вкрай негативно впливає як на вирішення самого конфлікту, так і на ефективність у наданні соціальної послуги медіації у цілому. Потребують вирішення питання навчання медіації (шляхом розроблення та впровадження програми базового курсу з медіації як соціальної послуги) соціальних працівників, які здійснюють соціальну

роботу із сім'ями, дітьми та молоддю, з метою підготовки внутрішніх фахівців системи.

Убачається, що відсутність достатньої кількості кваліфікованих фахівців із медіації серед соціальних працівників може бути вирішена шляхом налагодження механізму взаємодії з діючими медіаторами, соціальними службами та органами, що здійснюють соціальну роботу із сім'ями, дітьми та молоддю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Духневич А., Карпінська Н. Процедура медіації (примирення) у кримінальному провадженні щодо неповнолітнього. *Історико-правовий часопис*. 2021. № 15. С. 84–91.
2. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами від 27.06.2014, ратифікована Законом № 1678-vii від 16.09.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/984_011.
3. Ситюк В. Медіація та правові перспективи її розвитку в Україні. URL: <https://radako.com.ua/news/mediaciya-ta-pravovi-perspektivi-yiyi-rozvitku-v-ukrayini>.
4. Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації) : Наказ Міністерства соціальної політики України від 17.08.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16#Text>.
5. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
6. Мазаракі Н.А. Медіація в Україні: теорія та практика : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 276 с.
7. Крестовська Н., Романде Л., Барабаш Т. Медіація в Україні: нюанси законодавчого врегулювання. URL: <http://mediation.ua/wpcontent/uploads/2017/03/stattya-Mediatsiya-v-Ukrayini-nyuansizakonodavchogovregulyuvannya.pdf> 92.
8. Практичне застосування медіації. Практично-методичний посібник викладача / уклад. К. Наровська, В. Каневська. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/Curriculum_Mediation_print.pdf.
9. Романадзе Л.Д. Медіація в контексті змін до процесуального законодавства. 2017. С. 715–716. URL: http://dSPACE.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11454/Romanadze%20%D0%A2%D0%BE%D0%BC%20_2017-49.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
10. Кісельова Т., Романадзе. Л. Програмний документ «Інтеграція медіації в судову систему України». URL: <https://rm.coe.int/kyselova-t-mediation-integartion-ukr-new-31-07-2017/168075c1e7>.
11. Каршиєва А.І. Медіація у системі надання соціальних послуг: сучасні технології управління в державі. 2017. С. 220–228. URL: <http://maup.com.ua/assets/files/expert/4/18.pdf>.
12. Наровська К. II Регіональна школа з медіації. URL: https://www.facebook.com/watch/live/?v=189099936367226&ref=watch_permalink.
13. Олів'єра да Консейсан М. Медіація: модний тренд чи нагальна потреба? *Медіація і право* : виступ на VI Міжнародному форумі. Одеса, 2021. 27 серпня.
14. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / Т. Білик та ін. ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса : Екологія, 2019. 456 с.
15. Гар-аналіз упровадження інституту медіації в Україні / Берт Маан Ремко ван Рі та ін. URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5f5/f7d/2a9/5f5f7d2a9b5cb356474501.p>.

REFERENCES:

1. Dukhnevych A., Karpinska N. (2021) *Protsedura mediatsii (prymyrennia) u kryminalnomu provadzhenni shchodo nepovnoolitnoho*. [Mediation procedure (conciliation) in criminal proceedings against a minor]. *Istoryko-pravovyi chasopys*. 15, 1 (Liut), 84-91 [in Ukrainian].
2. *Uhoda pro asotsiatsiiu Ukrainy z Yevropeiskym soiuzom ta Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy vid 27.06.2014 ratyfikovana iz zaiavoiu zakonom № 1678-vii vid 16.09.2014*. [The Association Agreement of Ukraine with the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States of June 27, 2014 was ratified by a statement of Law № 1678-vii of September 16, 2014]. Access mode : https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/984_011 [in Ukrainian].
3. Sytiuk V. (2016) *Mediatsiia ta pravovi perspektivy yii rozvytku v Ukraini*. [Mediation and legal prospects of its development in Ukraine]. Access mode : <https://radako.com.ua/news/mediaciya-ta-pravovi-perspektivi-yiyi-rozvitku-v-ukrayini> [in Ukrainian].

4. *Derzhavnyi standart sotsialnoi posluhy poserednytstva (mediatsii) (2016)*. [State standard of social mediation service]. Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy vid 17.08.2016. Access mode : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16#Text> [in Ukrainian].
5. *Pro sotsialni posluhy (2019)*. [About social intermediary service]. Zakon Ukrainy vid 17.01.2019 r. № 2671-VIII. Access mode : <https://zakon.rada.gov.ua>. [in Ukrainian]
6. Mazaraki N.A. (2018) *Mediatsiia v Ukraini: teoriia ta praktyka : monohrafiia*. [Mediation in Ukraine: theory and practice: monograph]. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 276 s. [in Ukrainian].
7. Krestovska N., Romande L., Barabash T. (2017) *Mediatsiia v Ukraini: niuansy zakonodavchoho vrehuliuvannia*. [Mediation in Ukraine: nuances of legislative regulation]. Access mode : <http://mediation.ua/wpcontent/uploads/2017/03/stattya-Mediatsiya-v-Ukrayini-nyuansizakonodavchogo-vregulyuvannya.pdf> 92. [in Ukrainian].
8. *Praktychne zastosuvannia mediatsii (2018)*. [Practical application of mediation]. Praktychno-metodychnyi posibnyk vykladacha. Ukladachi K. Narovska, V. Kanevska. Access mode : https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2018/05/Curriculum_Mediation_print.pdf [in Ukrainian].
9. Romanadze L.D. (2017) *Mediatsiia v konteksti zmin do protsesualnogo zakonodavstva*. [Mediation in the context of changes to procedural legislation]. S. 715-716 [in Ukrainian].
10. Kyselova T., Romanadze L. (2017) *Prohramnyi dokument Intehratsiia mediatsii v sudovu systemu Ukrainy*. [Program document Integration of mediation into the judicial system of Ukraine]. Access mode : <https://rm.coe.int/kyselova-t-mediation-integartion-ukr-new-31-07-2017/168075c1e7> [in Ukrainian].
11. Karshyieva A.I. (2017) *Mediatsiia u systemi nadannia sotsialnykh posluh: suchasni tekhnologii upravlinnia v derzhavi*. [Mediation in the system of social services: modern management technologies in the state]. С. 220-228 [in Ukrainian].
12. Narovska K. (2018) *II-ha Rehionalna shkola z mediatsii*. [Regional School of Mediation]. Access mode : https://www.facebook.com/watch/live/?v=189099936367226&ref=watch_permalink [in Ukrainian].
13. Mariia da Konseisan Oliviera (2021) *Mediatsiia: modnyi trend chy nahalna potreba?* [Mediation: a fashion trend or an urgent need?]. Mediatsiia i pravo. Vystup na VI Mizhnarodnomu forumi. Odesa, 27 serpnia. [in Ukrainian].
14. *Mediatsiia u profesiinii diialnosti yurysta : pidruchnyk (2019)*. [Mediation in the professional activity of a lawyer: a textbook]. avt. kol.: T. Bilyk, R. Havryliuk, I. Horodyskyi [ta in.]; za red. N. Krestovskoi, L. Romanadze. Odesa : Ekolohiia, 456 s. [in Ukrainian].
15. Bert Maan Remko van Ri, Serhieieva A., Serhieieva C., Romanadze L., Rodchenko V. *Gap-analiz vprovadzhennia instytutu mediatsii v Ukraini*. [Gap-analysis of the implementation of the institute of mediation in Ukraine]. Access mode : <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5f5f7d/2a9/5f5f7d2a9b5cb356474501.p>. [in Ukrainian].